AGDER fylkeskommune

**Saksframlegg**

Arkivsak-dok. 26/44689-1
Saksbehandler Trond Reinhardtsen

| Utvalg | Møtedato |
|---|---|
| Yrkesopplæringsnemnda | 08.09.2026 |
| Hovedutvalg for utdanning og folkehelse | 16.09.2026 |
| Hovedutvalg for utdanning og folkehelse | 25.11.2026 |

# Prioritering av tilskudd til lærebedrifter i tråd med rettigheter i opplæringslov og finansieringsansvar

## Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Agder fylkeskommune prioriterer tilskudd til bedrifter som tegner kontrakter om opplæring i bedrift i henhold til de rettighetene til videregående opplæring som følger av opplæringsloven, samt sentralt gitte rutiner og satser for tilskudd som publiseres av Utdanningsdirektoratet.

## Vedlegg/lenker

https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/retningslinjer-tilskudd-larebedrifter/

https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskuddssatser/2026/satser-tilskudd-larebedrifter/

## Sammendrag

I forbindelse med reduserte rammer og budsjettarbeid høsten 2025, endret fylkeskommunen fra 01.01.2026 sin praksis, slik at det som hovedregel ikke lenger inngås lærekontrakter med tilskudd for kandidater som allerede har fått innfridd sin rett til videregående opplæring, inkludert retten til rekvalifisering.

Yrkesopplæringsnemnda har bedt om at det skrives en sak som redegjør for bakgrunn, lovgrunnlag, økonomiske konsekvenser, tidligere praksis, praksis i andre fylker og konsekvenser for rekruttering av fagarbeidere.

## Saksopplysninger

Med ny opplæringslov av 1. august 2024 fikk innbyggerne utvidede rettigheter til å fullførevideregående opplæring. Dette gjelder bla. utvidede rettigheter til omvalg, utvidet tid til å fullføre med ungdomsrett, rett til yrkesfaglig rekvalifisering, rett til mer opplæring, m.m.

Samlet utgjør disse regelendringene en stor utfordring både organisatorisk og økonomisk for fylkeskommunen.

Den 11. desember 2024 vedtok fylkestinget rammer for en omfattende omstilling og effektivisering av fylkeskommunen. Etter omstillinger gjennom 2025 var det i arbeidet med økonomiplanen for 2026 viktig å bidra med innsparingstiltak.

Et av disse tiltakene ble å ikke tilby opplæring i bedrift til kandidater som etter loven hadde fått innfridd sin rett til videregående opplæring og som fylkeskommunen etter sentrale retningslinjer ikke har finansieringsansvar for.

I fullføringsreformen har innbyggerne rett til to sluttkompetanser, der en eller to av disse er et yrkesfag: «§ 18-4 Dei som har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har rett til vidaregåande opplæring fram til éin ny sluttkompetanse innanfor eit yrkesfagleg utdanningsprogram.»

Dette er ikke til hinder for at kandidater som ønsker det, kan få dokumentert sin kompetanse, ved å ta fagbrev nr. 2, 3, 4 eller flere gjennom praksiskandidatordningen.

Det er også etablert en praksis der det etter skjønn kan gjøres unntak for kandidater som av ulike grunner er utenfor arbeidslivet, eller ikke kan fortsette i sin jobb og trenger hjelp til å komme seg inn igjen på arbeidsmarkedet.

10 av 15 fylker har gjennom en kartlegging på e-post meldt tilbake om en lignende praktisering av regelverket.

## Vurderinger

Fylkeskommunen har muligheter til å bevilge tilskudd ut over de rettigheter og plikter som følger av sentrale bestemmelser. Agder fylkeskommune gjør dette knyttet til avviksfagene som etter sentrale føringer kun har verdiskapningsdel i læretiden, ikke opplæringsdel.

Det samme gjelder tiltaksmidler som går til å støtte bedrifter som tar inn lærlinger/ lærekandidater med særskilte behov og stimuleringsmidler som støtter bedrifter til å fullføre kandidater som av ulike grunner har vanskelig for å få eller beholde læreplasser.

Disse ordningene treffer ungdom under 25 år som i hovedsak ikke har fullført videregående opplæring.

Når rammene reduseres, må fylkeskommunen gjøre prioriteringer som først og fremst sikrer at de som har rett til videregående opplæring får fullført.

Konsekvenser for rekruttering av fagarbeidere
Med den store andelen som velger yrkesfag, rekvalifiseringsretten, praksiskandidatordningen og de unntakene som er beskrevet over, vurderer fylkeskommunen at endringene ikke vil få store konsekvenser for rekrutteringen av fagarbeidere på Agder.

Dersom det prioriteres mer midler til fagopplæringsfeltet, slik at bedriftene selv kan velge når de ønsker nye kvalifikasjoner på allerede ansatte medarbeidere med flere sluttkompetanser, eller ønsker å rekruttere inn nye ansatte som allerede har flere sluttkompetanser via lærlingordningen, så vil dette kunne bidra positivt både for næringene, rekruttering til prøvenemnder og nye instruktører/faglige ledere.

## Regionplan Agder 2030

Ved å prioritere ned tilskudd til bedrifter som ønsker å tegne kontrakt om opplæring av voksne kandidater med 2 sluttkompetanser fra før, kan vi opprettholde mer støtte til å fullføre unge under 25 år som står i fare for ikke å fullføre videregående opplæring. Dette er svært viktig for kvalifisering til arbeidsliv og livet etter skolen.

## Økonomiske konsekvenser

Agder har de siste årene ligget på ca. 30 løpende kontrakter tegnet med kandidater som har 2 eller flere sluttkompetanser på videregående nivå fra før inngåelse av ny kontrakt (gjelder ca. 15-17 nye kontrakter pr. år).

Behandlingen av søknader om unntak fra hovedregelen vil kreve noe mer administrasjon på avdeling for opplæring i bedrift, men vil kunne spare tilsvarende administrasjon koblet til kontrakter, oppmeldinger og prøver.

## Konklusjon

Innsparingstiltaket vurderes til å ha små praktiske konsekvenser for innbyggernes muligheter til å kvalifisere seg for arbeidsmarkedet, men bidrar til å svare på kravet om mer rasjonell drift av forvaltningsområdet i henhold til lokale og sentrale prioriteringer.

Kristiansand, 30.06.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Arly Hauge
fylkesdirektør